

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในการวางแผนพัฒนาประเทศตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 5 (พ.ศ. 2525 - 2529) ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศโดยเน้นถึงการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาค ตามเป้าหมายของแผนพัฒนาฯ ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาพื้นที่บริเวณชายฝั่งทะเลภาคตะวันออกให้เป็นย่านอุตสาหกรรมหลักของประเทศ โดยมุ่งพัฒนาภาคอุตสาหกรรมให้เป็นแกนนำควบคู่ไปกับภาคเกษตรกรรม เพื่อเร่งส่งเสริมการผลิตเพื่อส่งออก และมุ่งหวังที่จะพัฒนาประเทศให้เป็นประเทศอุตสาหกรรมใหม่ในปลายแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 6 ดังนั้นภาคตะวันออกจึงเป็นภาคที่มีแนวโน้มจะเป็นย่านธุรกิจและอุตสาหกรรมหลักของประเทศในอนาคต

เมื่อพิจารณาถึงสภาพโครงสร้างของภาคตะวันออก นับว่าภาคตะวันออกเป็นภาคที่มีขนาดเล็ก คือมีพื้นที่ประมาณ 36,000 ตารางกิโลเมตร หรือประมาณร้อยละ 7 ของพื้นที่ทั้งประเทศ ซึ่งประกอบด้วยจังหวัดต่าง ๆ 7 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา ปราจีนบุรี นครนายก ชลบุรี ระยอง จันทบุรี และตราด แม้ว่าภาคตะวันออกจะมีขนาดเล็กแต่ก็เป็นภาคที่มีความสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมที่เติบโตอย่างเห็นได้ชัด คือ จากมูลค่า 14,628.8 ล้านบาทในปี 2517 เป็น 27,796.5 ล้านบาทในปี 2528 และรายได้ต่อหัวประชากรได้เพิ่มจาก 5,775 บาทต่อปี เป็น 8,756 บาทต่อปี (ตามราคาคงที่ 2515) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงอัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วของภาคตะวันออก ตามแผนพัฒนาฯ ได้มุ่งพัฒนาภาคตะวันออกเฉพาะพื้นที่หลัก 3 จังหวัด คือ ฉะเชิงเทรา ชลบุรี และระยอง ให้เป็นย่านอุตสาหกรรมหลักของประเทศในอนาคตนั้น ไม่เพียงแต่ความเจริญจะเกิดเฉพาะพื้นที่เป้าหมายเท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อจังหวัดอื่น ๆ ในภาคตะวันออกด้วย และผลกระทบที่เกิดขึ้นจะมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับศักยภาพและขีดจำกัดของความสามารถในการรองรับความเจริญที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในแต่ละจังหวัด ซึ่งจังหวัดจันทบุรีเป็นจังหวัด

หนึ่งที่เหมาะสมจะได้รับการพัฒนาเป็นอันมาก กล่าวคือ จังหวัดจันทบุรี เป็นจังหวัดที่ยังคงไว้ซึ่งความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติ อาทิเช่น แม่น้ำ ภูเขา ป่าไม้ แร่ธาตุต่าง ๆ ตลอดจนความสวยงามของสภาพภูมิประเทศ นอกจากนี้ยังเป็นจังหวัดที่มีชื่อเสียงทางด้านผลไม้และอัญมณี จนได้รับการขนานนามว่าเป็น "เมืองผลไม้" และ "เมืองเพชรเมืองพลอย" ซึ่งได้ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวและแรงงานจากภาคต่าง ๆ เดินทางเข้ามาในจังหวัดจันทบุรีในแต่ละปีเป็นจำนวนมาก ทำให้สภาพเศรษฐกิจของจังหวัดมีเงินทุน เวียนสูง และส่งผลให้ระดับการครองชีพของจังหวัดจันทบุรีสูงเป็นอันดับหนึ่งของภาคตะวันออก (ข้อมูลการตลาด จังหวัดจันทบุรี 2526: 21)

อย่างไรก็ตาม ถึงแม้ว่าสภาพโดยทั่วไปของจังหวัดจันทบุรีจะบ่งชี้ถึงแนวโน้มของความเจริญเติบโตในอนาคต แต่ทว่าสภาพเศรษฐกิจของจังหวัดมักจะมีผันผวนอยู่เสมอ เนื่องจากการผลิตหลักของจังหวัดเป็นการผลิตทางด้านเกษตรกรรม ดังนั้น หากปีใดภาวะเศรษฐกิจโลกตลอดจนสภาพดินฟ้าอากาศเกิดความแปรปรวน ก็จะส่งผลกระทบต่อสภาพเศรษฐกิจของจังหวัดเป็นอย่างมากเช่นกัน ดังจะเห็นได้จากในช่วง 5 - 6 ปีที่ผ่านมา นับตั้งแต่ปี 2524 เป็นต้นมาได้เกิดปัญหาการขาดแคลนน้ำเพื่อการเกษตรในฤดูแล้งอย่างรุนแรง ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรของจังหวัดตกต่ำเป็นจำนวนมาก ซึ่งได้สร้างความเสียหายให้แก่จังหวัดทั้งทางตรงและทางอ้อม เป็นมูลค่ามหาศาล นอกจากนี้ยังประสบปัญหาอื่น ๆ อีกมากมาย อาทิเช่น ปัญหาราคาผลผลิตตกต่ำ ปัญหาเกี่ยวกับความมั่นคงทางชายแดน ปัญหาการบุกรุกทำลายป่า รวมทั้งปัญหาการขาดแคลนแร่ อัญมณี ปัญหาเหล่านี้เป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการพัฒนาจังหวัด ซึ่งจำเป็นที่จะต้องหาทางแก้ไขอย่างเร่งด่วน เพื่อรองรับความเจริญที่คาดว่าจะตามมาในอนาคต เนื่องจากจังหวัดจันทบุรีเป็นแหล่งวัตถุดิบทางด้านเกษตรกรรมที่สำคัญของภาคตะวันออกโดยเฉพาะพืชจำพวกผลไม้และพืชไร่ต่าง ๆ

ดังนั้น จังหวัดจันทบุรีจึงเป็นจังหวัดที่เหมาะสมจะได้รับการจัดทำแผนโครงสร้าง (Structure plan) เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาจังหวัด (Guide line) ในทิศทางที่เหมาะสมทั้งในชุมชนเมืองและชนบท รวมทั้งการชี้แนะแนวทางในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น เพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น ตลอดจนชี้แนะพื้นที่ต่าง ๆ ของจังหวัด เพื่อให้มีการพัฒนาที่เหมาะสมสอดคล้องกับความเจริญของภาคตะวันออกในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาสภาพการณ์ทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ ประชากร สังคม ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคตของจังหวัดจันทบุรี
2. เพื่อบ่งชี้ถึงสภาพปัญหาและพื้นที่ที่เกิดปัญหา ตลอดจนศักยภาพในการพัฒนาพื้นที่ของจังหวัดจันทบุรีในปัจจุบันและอนาคต
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการวางแผนพัฒนาพื้นที่ในลักษณะของแผนโครงสร้าง (Structure plan) ให้เหมาะสมกับสภาพพื้นที่และนโยบายการพัฒนาของประเทศ

ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษานี้จะทำการศึกษาพื้นที่จังหวัดจันทบุรีเป็นหลัก โดยทำการศึกษาสภาพทั่วไปของภาคตะวันออกเฉียงเหนือด้วย เพื่อบ่งชี้ให้เห็นถึงบทบาทและความสำคัญของจังหวัดที่ศึกษาที่มีต่อภาคอื่น ๆ สำหรับรายละเอียดของการศึกษาจะ เน้นถึงระดับอำเภอและตำบล แต่เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้ส่วนใหญ่อาศัยข้อมูลของหน่วยราชการต่าง ๆ ซึ่งโดยมากจะทำการเก็บรวบรวมตัวเลขเชิงปริมาณในระดับอำเภอและตำบลเป็นบางส่วน ทำให้การวิเคราะห์ทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพอาจไม่ละเอียดเท่ากับการออกสำรวจในภาคสนาม ซึ่งต้องใช้งบประมาณเป็นจำนวนมาก นอกจากนั้นการศึกษาในครั้งนี้ เป็นเพียงขั้น เสนอแนะแนวทางการพัฒนาในระดับท้องถิ่นและระดับจังหวัด โดยมีได้ระบุแผนงานโครงการแต่อย่างใด

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการศึกษา

1. ทำให้ทราบถึงสภาพการณ์ทางด้านกายภาพ เศรษฐกิจ ประชากร และสังคม ทั้งในอดีต ปัจจุบัน และแนวโน้มในอนาคตของจังหวัดจันทบุรี
2. ทำให้ทราบถึงสภาพความต้องการโครงสร้างปัญหาหลักและปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาจังหวัดจันทบุรี
3. ทำให้ทราบถึงศักยภาพในการพัฒนาของแต่ละพื้นที่ในจังหวัดจันทบุรี
4. ผลการศึกษานี้อาจจะใช้เป็นแนวทางสำหรับกำหนดแผนพัฒนาจังหวัดและ เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการพัฒนาพื้นที่ของจังหวัดต่อไป

ข้อจำกัดในการศึกษา

ข้อจำกัดที่สำคัญซึ่งทำให้ผลการศึกษาก่อเกิดความคลาดเคลื่อน ได้แก่ ข้อมูลที่มีความแตกต่างกันทั้งทางด้านพื้นที่และเวลา รวมทั้งความคลาดเคลื่อนในการจัดเก็บข้อมูลและการจัดบันทึกข้อมูล ซึ่งมีบางกรณีที่ไม่สามารถตรวจสอบแก้ไขได้ นอกจากนี้ยังขาดหน่วยงานรับผิดชอบจัดเก็บข้อมูลที่สำคัญ ๆ ที่มีผลต่อการศึกษาในครั้งนี้อีกหลายประการ ประกอบกับการขาดแคลนเงินทุนที่ใช้ในการศึกษาอย่างเต็มที่ ทำให้อาจเกิดข้อบกพร่องในการศึกษาได้บ้าง